

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อหาหรือเกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัท
(วิธีการยื่นคำร้องขอและคำบอกกล่าวในการนัดเรียกประชุมใหญ่
วิสามัญผู้ถือหุ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๑๑๗๓ มาตรา ๑๑๗๔ และมาตรา ๑๑๗๕)

กรมทะเบียนการค้า ได้มีหนังสือ ที่ พณ ๐๕๐๔/๒๒๐๓ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมทะเบียนการค้ามีปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดว่า การร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๑๗๓^๑ และมาตรา ๑๑๗๔^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมที่ผู้ถือหุ้นจำนวนหนึ่งในห้าเป็นผู้นัดเรียกประชุม โดยมีได้ยื่นหนังสือร้องขอต่อกรรมการ และมีได้ส่งคำบอกกล่าวต่อผู้ถือหุ้น แต่ได้ยื่นไว้ต่อบุคคลอื่นแทน จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากปัญหาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้ามีความเห็นเป็นสองฝ่ายซึ่งไม่เป็นที่ยุติ จึงเห็นสมควรส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัย เพื่อกฎระเบียบการค้าจะได้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการต่อไป

สำหรับรายละเอียดของข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานี้ปรากฏตามบันทึกข้อหาหรือ และเอกสารแนบท้ายหนังสือกรมทะเบียนการค้าดังกล่าว ซึ่งพอสรุปได้ว่าผู้ขอจดทะเบียนได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ อำนาจกรรมการ และดวงตราสำคัญของบริษัทคาอูลิน จำกัด โดยอาศัยมติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นซึ่งให้ถอดถอนกรรมการเดิมออกทั้งหมด และแต่งตั้งให้ผู้ขอจดทะเบียนเป็นกรรมการและมีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท รวมทั้งมีอำนาจดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนแทนกรรมการเดิมด้วย ในการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นครั้งนี้ ผู้ถือหุ้นสองราย ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัทเป็นผู้นัดเรียกและจัดประชุมขึ้น โดยได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้คณะกรรมการของบริษัทจัดการประชุมดังกล่าว แต่คณะกรรมการของบริษัทก็ได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ถือหุ้นทั้งสองจึงได้เรียกประชุมเอง แต่จากการตรวจพิจารณาคำขอและเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการฯ ดังกล่าวของนายทะเบียนแล้วปรากฏว่า

^๑ มาตรา ๑๑๗๓ การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้นในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัท ได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่าจะประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

^๒ มาตรา ๑๑๗๔ เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตรา ก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องใช้ผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้ร้อง หรือผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ รวมกันได้จำนวนตั้งบังคับไว้จะเรียกประชุมเองก็ได้

(๑) คำร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๑๗๓ มิได้มีการลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์อย่างน้อย ๒ ครั้ง หรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังกรรมการ หรือส่งมอบให้ถึงตัวกรรมการ แต่ได้ยื่นต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจรับไว้แทนหรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับหนังสือไว้แทนกรรมการ

(๒) คำบอกกล่าวเรียกประชุมผู้ถือหุ้น มิได้มีการลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์อย่างน้อย ๒ ครั้ง หรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังผู้ถือหุ้น หรือส่งมอบให้ถึงตัวผู้ถือหุ้น แต่ได้ยื่นต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจรับไว้แทน หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับหนังสือไว้แทนผู้ถือหุ้นเช่นเดียวกันเจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้าได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นเป็นสองฝ่ายดังนี้

๑. กรณีตาม (๑)

ฝ่ายแรก เห็นว่า แม้ว่ากฎหมายจะมีได้กำหนดวิธีการในการยื่นหรือส่งคำร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นไว้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรไว้อย่างชัดเจนก็ตามแต่คำร้องขอดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือจึงมีลักษณะเป็นหนังสือบอกกล่าวประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการบอกกล่าวให้ทราบถึงความประสงค์ของผู้ถือหุ้นที่จะให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อปรึกษากิจการของบริษัท ดังนั้น จึงต้องนำเอาวิธีการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมตามมาตรา ๑๑๗๕^๓ มาตรา ๑๒๔๔^๔ และมาตรา ๑๒๔๕^๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับในฐานะที่เป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ตามมาตรา ๔^๖ ดังนั้น ในการยื่นคำร้องขอในกรณีนี้จึงกระทำได้ ๓ วิธี คือ ๑.การโฆษณาในหนังสือพิมพ์ ๒ ครั้ง ๒.การส่งทางไปรษณีย์ และ ๓. การส่งมอบให้ถึงตัวกรรมการ ซึ่งกรณีตาม ๓. นี้ จะต้องปรากฏว่าได้ส่งถึงตัวกรรมการหรือบุคคลที่มีอำนาจรับไว้แทนกรรมการหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับหนังสือแทนกรรมการตามปกติเท่านั้น

^๓ มาตรา ๑๑๗๕ คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ทุกคราวนั้น ให้ลงพิมพ์โฆษณาอย่างน้อยสองคราวในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ฉบับหนึ่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวันหรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนบรรดาชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ในคำบอกกล่าวนั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากันนั้นด้วย

^๔ มาตรา ๑๒๔๔ อันหนังสือบอกกล่าวซึ่งบริษัทจะพึงส่งถึงผู้ถือหุ้นนั้นถ้าได้ส่งมอบให้แล้วถึงตัวก็ดี หรือส่งไปโดยทางไปรษณีย์สลักหลังถึงสำนักอาศัยของผู้ถือหุ้นดังที่ปรากฏในทะเบียนของบริษัทแล้วก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นอันได้ส่งชอบแล้ว

^๕ มาตรา ๑๒๔๕ หนังสือบอกกล่าวใด ๆ เมื่อได้ส่งโดยทางไปรษณีย์สลักหลังถูกต้องแล้ว ท่านให้ถือว่าเป็นอันได้ส่งถึงมือผู้รับในเวลาหนังสือเช่นนั้นจะควรไปถึงได้ตามทางการปกติแห่งไปรษณีย์

^๖ มาตรา ๔ อันกฎหมายนั้น ท่านว่าต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

ถ้าและไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ท่านให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นไม่มีด้วยซ้ำ ท่านให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

และเห็นว่าไม่อาจนำวิธีการส่งคำคู่ความตามมาตรา ๗๖^๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับกรณีนี้ได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า เมื่อกฎหมายมิได้กำหนดวิธีการส่งคำร้องขอ ดังกล่าวไว้ผู้ถือหุ้นที่ร้องขอจึงส่งคำร้องขอโดยวิธีใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๑๗๕ หรือมาตรา ๑๒๔๔ และกฎหมายก็มิได้กำหนดให้ต้องส่งคำร้องขอนั้นต่อตัวกรรมการ ดังนั้น การที่ได้ส่งคำร้องขอถึงคนในบริษัท ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของกรรมการ ก็ถือว่าใช้ได้ตามมาตรา ๗๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว

๒. กรณีตาม (๒)

ฝ่ายแรก เห็นว่า คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น นอกจากจะส่งไปยังผู้ถือหุ้นตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๗๕ ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่ใช้กับกรณีนี้โดยตรงแล้ว ยังอาจนำวิธีการส่งหนังสือบอกกล่าวของบริษัทที่มีถึงผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๑๒๔๔ ซึ่งเป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้ โดยนัยมาตรา ๔ คือ ต้องส่งมอบหนังสือบอกกล่าวให้ถึงตัวผู้ถือหุ้น หรือส่งโดยทางไปรษณีย์สลักหลังถึงผู้ถือหุ้นก็ได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า จะนำเอาวิธีการตามมาตรา ๑๒๔๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการส่งหนังสือของบริษัทถึงผู้ถือหุ้น มาใช้บังคับกับการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมระหว่างผู้ถือหุ้นต่อผู้ถือหุ้นไม่ได้ และตามมาตรา ๑๑๗๕ นั้น ได้กำหนดให้ส่งหนังสือเชิญประชุมไปยังผู้ถือหุ้นทางไปรษณีย์ได้โดยมิได้ระบุว่าต้องส่งถึงตัวผู้ถือหุ้นแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อกรณีได้ส่งหนังสือเชิญประชุมให้แก่คนในบ้านของผู้ถือหุ้นโดยทำการเป็นไปรษณีย์เสียเองและมีหลักฐานว่าคนในบ้านซึ่งมีอายุเกินกว่า ๒๐ ปีรับไว้แทนก็ถือได้ว่าเป็นการส่งโดยชอบตามกฎหมายตามนัยมาตรา ๗๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว

เมื่อกรณีมีความเห็นแตกต่างกันเช่นนี้จึงมีปัญหาว่าคำร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะต้องแจ้งต่อกรรมการโดยวิธีใด และคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะต้องส่งไปยังผู้ถือหุ้นโดยวิธีใด

ในการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า การยื่นหนังสือร้องขอให้คณะกรรมการของบริษัทเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นและการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นครั้งดังกล่าวทางฝ่ายผู้ถือหุ้นที่เรียกประชุมมิได้ยื่นหนังสือร้องขอหรือส่งคำบอกกล่าวให้แก่กรรมการหรือผู้ถือหุ้นอื่นเป็นผู้รับไว้โดยตรง แต่ได้ยื่นหรือส่งให้แก่บุคคลอื่นรับไว้แทนโดย

^๗ มาตรา ๗๖ เมื่อเจ้าพนักงานศาลไม่พบคู่ความหรือบุคคลที่จะส่งคำคู่ความหรือเอกสาร ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำราชการของบุคคลนั้น ๆ ถ้าได้ส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกินยี่สิบปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือที่สำนักทำราชการที่ปรากฏว่าเป็นของคู่ความหรือบุคคลนั้น หรือได้ส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นตามข้อความในคำสั่งของศาล ให้ถือว่าเป็นการเพียงพอที่จะฟังว่าได้มีการส่งคำคู่ความหรือเอกสารถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ในกรณีเช่นว่ามานี้ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารแก่คู่ความฝ่ายใด ห้ามมิให้ส่งแก่คู่ความฝ่ายปรปักษ์เป็นผู้รับไว้แทน

บุคคลนั้นได้บันทึกไว้ว่าได้รับต้นฉบับหนังสือที่มีถึงกรรมการของบริษัท รวม ๓ ฉบับ และหนังสือเรียกประชุมผู้ถือหุ้น รวม ๖ ฉบับ เพื่อส่งมอบต่อบุคคลดังกล่าวไว้แล้ว ซึ่งข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดว่ามีได้เป็นผู้รับไว้แทนกรรมการหรือแทนผู้ถือหุ้นแต่ประการใด ทั้งไม่ปรากฏว่าผู้ที่ลงลายมือชื่อรับหนังสือไว้เป็นผู้อยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสำนักงานของกรรมการหรือผู้ถือหุ้นดังกล่าวแต่อย่างใด และผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียนของบริษัทก็มิได้แสดงหลักฐานให้ปรากฏว่าผู้รับหนังสือเป็นบุคคลที่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะรับไว้แทนกรรมการหรือผู้ถือหุ้น ทั้งๆที่นายทะเบียนได้มีหนังสือแจ้งให้แสดงหลักฐานแล้ว ดังนั้น ในการพิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) จึงเห็นสมควรแยกพิจารณาปัญหานี้ออกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. ปัญหาแรก การที่ผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้น โดยมีได้ยื่นหนังสือร้องขอต่อกรรมการแต่ได้ยื่นไว้ต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีสิทธิรับไว้แทน หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับหนังสือไว้แทนกรรมการ จะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่

๒. ปัญหาที่สอง การที่ผู้ถือหุ้นดังกล่าวเรียกประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นโดยมิได้ส่งคำบอกกล่าวต่อผู้ถือหุ้น แต่ได้ส่งไว้ต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีสิทธิรับไว้แทน หรือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับหนังสือไว้แทนผู้ถือหุ้น จะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. ปัญหาแรก ตามมาตรา ๑๑๗^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัทเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการให้เรียกประชุมวิสามัญนั้น กฎหมายมิได้กำหนดวิธีการยื่นหนังสือร้องขอไว้ว่าจะต้องกระทำด้วยวิธีการอย่างไร ดังนั้น ผู้ถือหุ้นจึงอาจยื่นหนังสือร้องขอต่อบริษัทหรือคณะกรรมการโดยวิธีการอย่างไรก็ได้ ตามข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่า หนังสือร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญนั้นบุคคลอื่นเป็นผู้รับไว้เพื่อส่งต่อให้กรรมการอีกชั้นหนึ่ง มิใช่เป็นการรับหนังสือนั้นไว้แทนกรรมการแต่อย่างใด ทั้งกรรมการก็ปฏิเสธว่าไม่ได้รับหนังสือดังกล่าว จึงไม่อาจถือได้ว่าการยื่นหนังสือร้องขอต่อกรรมการเพื่อเรียกประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นนั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๒. ปัญหาที่สอง การที่ผู้ถือหุ้นเป็นผู้เรียกประชุมวิสามัญเอง ในกรณีที่กรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันตามมาตรา ๑๑๗^๔ นั้น มาตรา ๑๑๗^๕ ได้กำหนดวิธีการแจ้งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ทุกคราวไว้ว่า ให้ลงพิมพ์โฆษณาคำบอกกล่าวนั้นอย่างน้อยสองคราวในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ฉบับหนึ่งก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หรือส่งคำบอก

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

กล่าวนั้นทางไพบูลย์ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนบรรดามีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เมื่อได้แจ้งคำบอกกล่าวตามวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๗^{๑๑} แล้ว ก็ถือว่าได้แจ้งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นโดยถูกต้องแล้ว หากมีข้อโต้แย้งก็เพียงแต่แสดงหลักฐานการลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือหลักฐานการส่งคำบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทางไปรษณีย์เท่านั้น แต่ตามกรณีที่หารือมานี้ปรากฏว่าได้ส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่วิสามัญให้แก่บุคคลอื่นซึ่งบันทึกไว้ว่าได้รับคำบอกกล่าวนั้นไว้เพื่อส่งมอบต่อผู้ถือหุ้นต่อไป และไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้รับได้ส่งคำบอกกล่าวให้ถึงตัวผู้ถือหุ้นแล้วแต่อย่างใด จึงไม่อาจถือได้ว่าได้มีการส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่วิสามัญถึงตัวผู้ถือหุ้นแล้ว ดังนั้น การส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นตามกรณีที่หารือมานี้จึงไม่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบูรณ์

(นายอมร จันทสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๒๙

^{๑๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)